

Inetta Nowosad, Ewa Karmolińska-Jagodzik (red.), *Potencjał szkoły w tworzeniu więzi ze środowiskiem*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Króla Stanisława Leszczyńskiego, Leszno 2013, 256 s.

Do recenzowanej przeze mnie pracy podeszłam z dużym zainteresowaniem ze względu na proponowaną przez redaktorki tematykę, która mieści się w głównym nurcie moich zainteresowań i którą uważam za istotną w kontekście współczesnej dyskusji o jakości edukacji. Dla redaktorek szkoła stanowi serce funkcjonowania społeczności lokalnej, wokół którego skupia się zainteresowane rozwojem jednostki. To właśnie w instytucji szkolnej zauważają one potencjał do tworzenia konstruktywnych rozwiązań współczesnych problemów natury humanistycznej.

Jednakże aby szkoła mogła spełniać swoje funkcje w sposób niezagrażający jej misji, nastąpić musi szereg powiązań tej instytucji z pozostałymi członkami społeczności. To właśnie

w szkole, w przekonaniu autorów tekstów tworzących niniejszą pracę, tkwi potencjał w tworzeniu takich więzi ze środowiskiem, które w ostateczności doprowadzą do lepszego zarządzania jednostką uwiklaną w szereg istotnych zmian dokonujących się zarówno na poziomie intra-, jak i interpersonalnym, z uwzględnieniem mikro-, endo-, egzo- i makrosystemu. Doświadczenia autorów, skupionych w różnych ośrodkach akademickich naszego kraju (Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Uniwersytet Zielonogórski, UAM w Poznaniu, WSH w Lesznie, Uniwersytet Śląski w Katowicach...), jak i zagranicznych, pozwoliły stworzyć obraz rzeczywistości edukacyjnej oparty na szeregu ciekawych obserwacji wynikających z uczestniczenia w czasami odmiennych rzeczywistościach lokalnych, ale z poziomu naukowego skupionych orientacyjnie na globalnym i humanistycznym wizerunku podmiotu edukacyjnego, jakim jest uczeń w relacji ze światem.

Niniejsza publikacja ukazuje rzeczywistość edukacyjną jako element, którym można zarządzać i który jest częścią społeczeństwa najbardziej uprawomocnioną do tworzenia nowych wizji życia jednostek na wielu poziomach ich funkcjonowania. Owa przestrzeń edukacyjna jest zarazem obszarem gotowym do otwarcia się na ciągle zmieniające się wymagania współczesnego świata. Bez zmian na poziomie szkolnictwa nie będzie możliwe stworzenie społeczeństwa demokratycznego, potrafiącego odnaleźć się w permanentnie zmieniającej się rzeczywistości rynku pracy i jakości życia w ogóle. Istotnym jest fakt, iż autorzy publikacji w sposób interesujący postrzegają rzeczywistość, w której funkcjonują, i opisują ją w oparciu o rzetelne wyniki badań wykonywanych w kontekście poruszanej problematyki, pomimo iż większość artykułów stanowi teoretyczne ujęcie poruszanych zagadnień. Znajdujące się w publikacji artykuły stanowią mogą inspiracje do zapoczątkowania zmian w systemach edukacyjnych, które zmierzać powinny do nawiązywania współpracy ze środowiskiem, w jakim funkcjonują. Rola szkoły jest podniesiona do rangi opiniotwórczej, wartościującej oraz łączącej różne aspekty życia ucznia, który po zakończeniu edukacji ma zostać wdrożony w społeczeństwo pracy i codziennego funkcjonowania, co czyni szkołę miejscem odpowiedzialnym za jakość życia jednostek. Aspekt współpracy ze środowiskiem jest ogniwem koncentrującym artykuły wokół problematyki kondycji współczesnego młodego człowieka, który powinien zostać poddany odpowiednim wpływom świadomych swojej roli nauczycieli i zarządców szkolnych. Współpraca szkoły ze środowiskiem jest szansą na stworzenie racjonalnych systemów edukacyjnych mających odzwierciedlenie w codziennej, współczesnej rzeczywistości. Autorzy publikacji zwracają uwagę na aspekt zależności środowiska szkolnego od środowiska lokalnego, w którym upatrują możliwość zmiany systemu edukacyjnego i – zwrotnie – jakości życia poszczególnych jednostek.

Praca zbiorowa *Potencjał szkoły w tworzeniu więzi ze środowiskiem* może stać się przyczynkiem do propagowania orientacji humanistycznej w kontekście współczesnej edukacji, a poszczególne stanowiska hipotetyczne mogą przyczynić się do realizacji określonych badań naukowych prowadzonych w wielu krajach, co, z jednej strony, dałoby wiarygodny obraz rzeczywistej interakcji środowiska szkolnego z lokalnym, z drugiej zaś – stworzyłyby konkretne możliwości rozwiązania problemów, z którymi borykają się zarówno nauczyciele, jak i uczniowie oraz rodzice.

W recenzowanej publikacji cennym jest zaprezentowanie zróżnicowanego charakteru współpracy szkoły ze środowiskiem w różnych krajach Europy, co ukazuje różnice mentalnościowe wynikające z różnic kulturowych, jak i pozwala na wyodrębnienie najistotniejszych aspektów tejże współpracy w dalszym kierowaniu i zarządzaniu placówką szkolną w taki sposób, by nie powielać błędów innych krajów przy tworzeniu programów edukacyjnych.

Cennym wydaje się też aspekt doboru i konstrukcji publikacji dokonany przez redaktorki, które uwzględniły sensowny i logiczny dobór tematyki do poszczególnych części książki. Książka podzielona jest na dwie części, które wynikają bezpośrednio z jej tytułu. Pierwsza część poświęcona została potencjałowi szkoły w tworzeniu wysokiej jakości edukacji. Znajdujemy w niej następujące artykuły:

- Joanny Madalińskiej pt. *Motywowanie a przywództwo w szkole w kontekście budowania potencjału szkoły i jej jakości*. Artykuł jest dobrym wprowadzeniem ukazującym zasadność podejmowanych w książce treści. Stanowi ciekawe ujęcie problematyki dotyczącej przywództwa, a konstrukcja merytoryczna jest w logiczny sposób prowadzona do interesujących wniosków końcowych. Autorka jasno i precyzyjnie odpowiada na pytanie: Jak sprzyjać wysokiej jakości szkoły poprzez budowanie jej potencjału?

- Iris Mortag pt. *Wspólnie uczyć dużej*. Autorka przedstawia w ciekawy sposób dokonaną prezentację szkół, które przyjęły system edukacji oparty na wspólnotach. Definiując szkoły wspólnotowe oraz ukazując ich specyfikę działania, autorka podkreśla te punkty strategii uczenia wspólnotowego, które odwołują się do potencjału szkoły w tworzeniu więzi ze środowiskiem. Dobrą stroną artykułu jest precyzyjne przedstawienie czytelnikowi niemieckiego systemu edukacji, który funkcjonuje, jak się okazuje, od dawna i przynosi oczekiwane rezultaty edukacyjno-wychowawcze. Artykuł nie jest wolny ukazania niekorzystnych stron systemów wspólnotowych, co stanowi pozytywny aspekt opinii autorki, której nie sposób zarzucić stronniczości.

- Joanny Łukasik pt. *Znaczenie przywódczej roli wspólnoty w rozwoju jakości pracy szkoły*. Artykuł jest konsekwentnym zabiegiem merytorycznym zarówno redaktorek książki, jak i autorki artykułu, która kontynuuje temat przywództwa, przedstawiając systemy edukacyjne w innych krajach europejskich. Na uwagę zasługuje wielowątkowość artykułu przedstawiona w sposób syntetyczny i logiczny.

- Jowity Syнал pt. *Wsparcie nauczycieli w miejscu pracy w kontekście potencjału szkoły i uczestników procesu dydaktyczno-wychowawczego*. Autorka podejmuje istotną kwestię dotyczącą potencjału szkoły, bez którego współpraca ze środowiskiem lokalnym nie byłaby możliwa do określenia jako satysfakcjonująca. Artykuł zawiera prezentacje wyników badań własnych, co stanowi zdecydowanie o jego ważności.

- Inetty Nowosad i Romana Uździckiego pt. *Innowacje poprzez rozwój szkolnej kultury przedsiębiorczości*. Artykuł zawiera ciekawe teoretycznie wskazówki niezbędne przy tworzeniu współpracy środowiska szkolnego z lokalnym, a także ukazuje szkołę jako pomost na drodze rozwoju jednostki. Autorzy dokonują opracowania zestawu koncepcji teoretycznych w zakresie przedsiębiorczości, co, w moim przekonaniu, wpisuje się w obszar opisywanej tematyki. Poruszane przez autorów poszczególne wątki tematyczne są ciekawym ujęciem

tematu przy jednoczesnym logicznym dążeniu do konkluzji. Zawartość merytoryczna jest przedstawiona na wysokim poziomie.

- Agaty Rzymelki-Fraćkiewicz pt. *Istota szkoły w kształtowaniu kluczowych aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży*. Autorka przedstawia szereg koncepcji teoretycznych dotyczących aspiracji jako takich, jak i, konkretnie, aspiracji edukacyjnych, ukazując istotny charakter systemu edukacji jako tego, który w bezpośredni sposób wpływa na przyszłość osób uwikłanych w ów system. W tym krótkim artykule, w moim przekonaniu, brakuje chociażby wątków wpływu społeczności na kształtowanie aspiracji edukacyjnych uczniów. Autorka skupiła się tylko na roli szkoły, a w kontekście całości publikacji taki wątek stanowiłby ciekawy punkt odniesienia do dalszych rozważań.

- Katarzyny Tomasik pt. *Zapotrzebowanie społeczne na wczesne wsparcie edukacyjne dzieci w perspektywie europejskiej*. Artykuł ten zamyka pierwszą część książki, ukazując perspektywę krajów europejskich w kwestii wsparcia edukacyjnego na poziomie przedszkolnym. Autorka zwraca uwagę na ważny temat we współczesnej debacie o szkolnictwie, który stanowi ważki aspekt polityki wielu krajów europejskich. Coraz częściej rodzice stawiają wymagania wobec państwa w kwestii jak najwcześniejszego przygotowania dzieci do życia zawodowego. Artykuł ten w sposób precyzyjny i ciekawy ukazuje orientacje polityczną różnych krajów w aspekcie wczesnej opieki edukacyjnej. Jest to obszerny tekst, który przy wykorzystaniu licznych pozycji bibliograficznych ukazuje niezafalszowany obraz rzeczywistości.

Druga część książki poświęcona została kwestiom poruszonym w następujących artykułach:

- Mariusza Pacholaka pt. *Wzajemność i sprawiedliwość jako niedoceniane wartości potencjału człowieka i szkoły*. Autor ukazuje rzeczywistość, w której uczeń, jako ogniwo łączące środowisko szkolne z lokalnym, jest uposażony w odpowiednie wartości, dzięki czemu będzie mógł spełniać ważne społecznie oczekiwania formułowane wobec niego. Interesującym okazuje się filozoficzne spojrzenie na treści dotyczące współpracy szkoły ze środowiskiem.

- Moniki Kędziory pt. *Potencjał rodziny i szkoły w rozwijaniu filozoficznego myślenia dzieci w poznawaniu świata*. W artykule przedstawiony zostaje fundamentalny aspekt myśli humanistycznej, jakim jest filozofia, która, choć często pomijana w systemie edukacji, stanowi ważki problem w rozwoju uczniów. Autorka ukazuje zasadność myślenia filozoficznego na temat relacji rodzina – dziecko, uczeń – nauczyciel. Artykuł stanowi interesujący punkt widzenia, przedstawiony w klarowny sposób.

- Ewy Karmolińskiej-Jagodzik pt. *Poczucie tożsamości i własnej wartości uczniów w relacjach interpersonalnych wynikających z roli rodziny i szkoły*. Autorka przedstawia psychologiczny aspekt rozwoju jednostki w specyficznej sytuacji interakcji pomiędzy szkołą a środowiskiem rodzinnym w relacji intrapersonalnej. Prezentując holistyczny aspekt rozwoju człowieka, autorka wskazuje na związek pomiędzy różnymi środowiskami, w których partycypuje jednostka uwikłana w system edukacyjno-rodzinny. Artykuł zawiera szeroką bazę bibliograficzną.

- Aleksandry Sander pt. *Środowisko lokalne w kontekście działań profilaktycznych*, w którym autorka ukazuje zasadność stosowania działań profilaktycznych mających na celu odpowiednie kształtowanie potencjału ucznia. Według autorki, niezbędnym elementem

w procesie profilaktyki jest współpraca podmiotów mających najważniejszy wpływ na kształtowanie osobowości uczniów. Artykuł zawiera obszernie ujęcie tematu, przedstawione w rzetelny sposób.

- Ireneusza Bochno pt. *Młodzież wobec zjawiska migracji zarobkowej – szanse i zagrożenia*. W artykule tym autor skupia się na wybranych aspektach sytuacji Polaków na europejskim rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem korzyści i zagrożeń związanych z migracją zarobkową. Istotnym elementem artykułu jest prezentacja badań i doniesień naukowych zebranych przez autora w powyższym temacie.

- Magdaleny Brzozowskiej pt. *Edukacja zawodowa wobec wyzwań rynku pracy. Doniesienia niemieckie*. Autorka podjęła w swoim artykule kwestie korespondencji pomiędzy systemami edukacyjnymi a środowiskiem, w jakim funkcjonować będzie uczeń jako przyszły pracownik, ukazując doświadczenia niemieckie, co stanowi interesujący punkt porównawczy dla polskiego czytelnika. Bazując na doświadczeniach zachodnich, autorka dowodzi, jak istotna jest mobilizacja zasobów społecznościowych w kontekście rozwoju potencjału przyszłych pokoleń w obszarze ich zawodowego funkcjonowania.

- Inetty Nowosad pt. *Zrównoważony rozwój drogą odbudowy więzi szkoły ze środowiskiem*. Autorka prezentuje wizję możliwości odbudowy więzi ze szkoły ze środowiskiem, przewrotnie wskazując samym tytułem artykułu, iż nie zawsze te więzi istnieją, a jeśli już, to pozostawiają wiele do życzenia. Optymistyczny akcent obecny w zakończeniu rozważań ukazuje rzeczywistość edukacyjną jako ciągle rozwijającą się, a zatem gotową do zmian rzeczywistości w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju.

Książkę oceniam wysoko zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Teksty zostały przygotowane w sposób precyzyjny, z uwzględnieniem tytułu książki jako wiodącego wątku w poszczególnych wywodach. Dobór artykułów przez redaktorki został przemyślany, w związku z czym wszystkie one stanowią logiczną całość w opublikowanym tomie.

dr hab. Teresa Wilk